

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ר' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברוק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש
 למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 5775333-03

האשה
החשובה ורודפת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"ב ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 846

מסכת נדרים ע"ז - פ"ג ♦ כלים ז', ב' - ז', ד'

בס"ד, כ"ד אב תשע"ה

השבוע בגליון

- ♦ מדוע מספידים את המת?
- ♦ הנפטר שומע את ההספדים הנאמרים עליו
- ♦ שני טעמים להספד
- ♦ הספד לגדולי הדור
- ♦ הספדו של הנודע ביהודה על הפני יהושע

- ♦ לבישת בגדי שבת במוצאי שבת
- ♦ בגדים נאים בסעודה שלישית
- ♦ הקמת נדר והפרתו - שני צדדים של מטבע או עניינים נפרדים?
- ♦ "על כן יהיו בעיניכם כאילו הייתי פורטם" - הדי ב"כאילו?"

דבר העורך

המכתב סובל הכל

מחד גיסא עדיין מצויים אנו בחודש אב, תחת רישומו הנורא של החורבן אשר התגולל עלינו בעטיה של שנאת חינום, ומאיך גיסא מתקרבים והולכים פעמיו של חודש אלול, חודש בו שוקד אדם על שיפור דרכיו, בינו למקום ובינו לחבירו. יאה לתקופה זו המעשה הבא שצדה עינינו בספר כרם טוביה מאת הגאון רבי טוביה ליסיצין זצ"ל, מגדולי תלמידיו של הסבא מסלבודקא, ומייסד וראש ישיבת 'היכל התלמוד' בתל אביב. בסוף הספר מובאים דברים על תולדותיו ועל מעשיו, ובין הדברים מופיע המעשה הבא:

מתוקף תפקידו כאחראי גם מבחינה גשמית על המוסד המפואר שהקים, היה רבי טוביה עורך מכתבים לנדיבי לב למען ירימו תרומתם לשיבתו. את מכתביו היה כותב בכתב ידו ומוסרם לאדם מסויים, שיעלה אותם על הכתב במכונת כתיבה כיאה וכיאות. הלה היה מקליד את הדברים ומגיש לו לחתימה את המכתבים המודפסים.

לא פעם היה המקליד משנה מן הנוסח שנמסר לו... מוסיף ומשמיט כראות עיניו... אך רבי טוביה לא העיר לו על כך מאום!

אדם מן הישוב לא היה נותר שליו למראה ה'תיקונים'. הן כל מילה חושבה בסלע, ויועדה בדיוק לאדם שאליו מוען המכתב. המשפטים נשקלו בפלס ונמדדו בדיוקנות. לא ארוך מידי - כדי לא לעייף, לא קצר מידי - כדי לא לזלזל. לא נמלץ מידי - כדי לא להראות בעל דמיון הרואה חזיונות כמציאות. לא פשטני מידי - כדי לא להראות איש נטול מעוף. והנה הקלדן נטל את מכתביו כחומר ביד היוצר ועשה בהם כרצונו.

דף עז/א מפירין נדרים בשבת לצורך השבת

לבישת בגדי שבת במוצאי שבת

גדולי הפוסקים מזכירים את סוגייתנו העוסקת בהפרת נדרים בשבת בדיונם לגבי לבישת בגדים לפני השבת ואחריה. את הקשר המעניין בין שני נושאים שונים אלה מצא בעל שו"ת גור אריה יהודה (תאומים, חלק א' או"ח סימן י"ג).

בגדי שבת בציפורי ובטבריה: את דבריו הוא פותח בדברי האגודה (שבת סימן קמ"ג), מן הראשונים, המביא כי יש אומרים שבתקופות קדומות היו שנהגו לכבד את השבת בלבישת בגדי השבת לפני כניסתה והיו שנהגו לכבדה בכך שהמשיכו ללבוש את בגדי השבת לאחר יציאתה. לכך התכוון רבי יוסי בדבריו המפורסמים (שבת קיח/ב): "הא חלקי ממכניסי שבת בטבריא וממוציאי שבת בציפורי" - בטבריה כיבדו את השבת בכך שלבשו בגדי שבת מבעוד יום לפני כניסת השבת. בציפורי כיבדו בכך שלבשו בגדים גם במוצאי השבת. אמר רבי יוסי, ראוי ללבוש בגדים לכבודה הן לקראת כניסתה והן לאחר צאתה...

מכך שמשנתנו מביאה דוגמה של הפרת נדרים הנעשית בשבת, מסיקה הגמרא כי משנתנו סוברת שחז"ל לא גזרו לבלתי הפר נדרים בשבת קודש, ומשנתנו סוברת כי מותר לבטל בשבת גם נדרים שביטולם אינו צורך השבת. זאת מניין? שהרי המשנה מביאה דוגמה של אשה שנדרה "סמוך לחשכה" - זמן קצר לפני יציאת השבת, ואומרת, שבעלה רשאי לבטל את נדרה עד חשיכה. ה"מפרש" מסביר כי כוונת הגמרא שוודאי אין ביטולו של נדר זה מצורך השבת, שהרי אם נדרה שלא תאכל או לא תשתה, הן כבר אכלה ושתתה במהלך השבת ואין לה צורך לאכול ברגעים הספורים שנותרו עד צאת השבת, ואם נדרה שלא לענוד תכשיטים, אף בביטול נדר זה אין משום צורך שבת כי ממילא נהגו להסיר את תכשיטי השבת עם חשכה. כדברים הללו עולה גם מדבריו הקצרים של הר"ן.

הרי לנו כי מעיקר הדין אין צורך לכבד את השבת בבגדים ובתכשיטים בצאתה, כי אם לא כן אלא יש צורך לכבד את השבת בצאתה, מדוע הוכיחה הגמרא שבשבת מותר לבטל נדרים שאינם צורך השבת? הרי זה צורך כבוד השבת!

לדבריו אלה התייחס המהרש"ם (דעת תורה סימן רצ"ט סעיף י') ודחאם, כי יתכן אמנם שכך נהגו בפועל אך אין להסיק מן המשנה כי כך הדין. כלומר, כפי שנכחנו לדעת בטבריה היו שנהגו

צעילוי נשמת

מרת **אנדה זימנד** ע"ה
 נלב"ע כ"ו מנחם אב תשס"ג
תנצב"ה
 הונצחה ע"י בעלה ידידנו
 מר **הנרי זימנד** ומשפ' שיחיו - הרצליה

צעילוי נשמת

הר"ר **אהרן משה גולדשלגר** ז"ל
 ב"ר ברש ז"ל
 נלב"ע כ"ח באב תשס"ז
תנצב"ה
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **סוסיא (אניטה) וולף** ע"ה
 ב"ר טוודרוס ז"ל
 נלב"ע כ"ב תמוז תשע"ה
תנצב"ה
 הונצחה ע"י המשפחה

לעילוי נשמת

מרת **ורדה שניצר** ע"ה ב"ר מאיר ז"ל
 נלב"ע כ"ה מנחם אב תשס"ב **תנצב"ה**
 הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

כך ובציפורי היו שנהגו כך, ומאחר שבפעול היו שלא נהגו לכבד את השבת בבגדים נאים לאחר צאתה ואף הקדימו את החלפת בגדי השבת סמוך לחשיכה, הפרת הנדר אינה נחשבת צורך שבת כי ממילא לא תכבד את השבת בתכשיטים.

האריז"ל - בגדי שבת עד לאחר מלווה מלכה: הלכה למעשה כתב האגודה וכן המגן אברהם (אור"ח סימן רס"ב ס"ק ב') בשמו, כי יש ללבוש בגדי שבת עד אחרי ההבדלה. בספר יסוד ושורש העבודה (סוף חלק שני) מביא בשם האריז"ל ז"ל, שאין להסיר את בגדי השבת עד לאחר אכילת סעודת "מלווה מלכה". אף כשחל תשעה באב במוצאי שבת, כתבו הפוסקים שאין להסיר את בגדי השבת לפני צאת הכוכבים, אך לאחר צאת הכוכבים ואמירת "ברכו" של מעריב, או אמירת "המבדיל בין קודש לחול", יש להחליף את הבגדים. הסרתם לפני כן מהווה אבילות בפרהסיא בשבת ואין לנהוג כן.

נגדים נאים בסעודה שלישיית: מעניין לציין את שמביא בשו"ת ציץ אליעזר (חלק י"ד סימן ל"ד) משמו של חסיד אחד, שנהגו אנשי מעשה ללבוש לקראת סעודה שלישיית בגדים נאים ומכובדים יותר מכל השבת. טעם מנהגם זה מיוסד על פי הקבלה שמבארת שזמן סעודה שלישיית הוא הנעלה ביותר מכל שאר שעות השבת, והוא הנקרא בלשון הזוהר (חלק ב' דף פח/ב) "רעוא דרעוין": "ביומא דשבתא, כד מטא עדן דצלוחא דמנחה רעוא דרעוין אשתכח ועתיקא קדישא גליא רצון דיליה וכל דינין מתכפיין ומשתכח רעותא וחדו בכלא". תרגום: ביום השבת, כשבא זמן תפילת המנחה, רצון הרצונות נמצא, והעתיק הקדוש [-הקב"ה] מגלה את רצונו, וכל הדינים נכפים, ונמצאים רצון וחדוה בכל. כך הוא בתורת הנסתר, אך בתורת הנגלה לא נמצא מקור לכך.

דף עט/א

הקמת נדר והפרתו - שני צדדים של מטבע או עניינים נפרדים?

במאמר הבא נזכה לטעום במקצת ממהלך לימודם של שניים מגדולי ישראל, ונהנה מהגדרות חדות כתער אשר עוצבו על ידם בעמל רב.

הכל יודעים כי אב ובעל רשאים להפר נדר של בת ושל אשה.

בתקופה האחרונה אנו לומדים כי אם האב [או הבעל] "קיים" - אישר - את הנדר, שוב אין הוא יכול להפירו. כמו כן, אם האב הפר את הנדר אין הוא יכול לבטלו, או כנוסח הרווח: "אין הקמה [אישור] אחר הפרה, ואין הפרה אחר הקמה".

רבינו הגאון רבי חיים מבריסק זצ"ל (בחיידושו לרמב"ם הלכות נדרים פרק י"ג הלכה כ"ב) מציע להבחין בין שני המקרים, לפי שהגדרותיהם שונות לחלוטין. מדוע אב שהפר את נדר בתו אינו יכול לשוב ולקיימו? מפני שאין את מה לקיים... הנדר פג ואיננו עוד, שהרי הוא ביטלו. כלומר, אין כאן דין או הלכה, אלא **מציאות** פשוטה המונעת מן האב כל אפשרות להמשיך לעסוק בנדר שהיה ואיננו עוד. לעומת זאת אב שקיים את הנדר אינו יכול לבטלו מפני שכך היא **ההלכה**, שהרי הנדר קיים ויש את מה להפר, אלא שקבעה התורה שלאחר שהאב קיים את הנדר הרי הוא שריר וקיים ואינו יכול לבטלו. ואילו החזון איש זצ"ל (בגליונותיו להגר"ח, שם) טען כי אין הדבר כן. עלינו לדעת שהתורה קבעה כלל אחד: לאב ולבעל ניתנה זכות להביע דעה חד-פעמית, אם לחיוב, אם לשלילה. זהו מקור כל הסיבות הקובעות את פרטי הדינים הנוגעים לאב - הבעת דעה חד-פעמית ותו לא! ולאחר מכן דעתו מקובעת לנצח ללא אפשרות שינוי. אפשר ללכת לחכם להתיר את הנדר, אך דעת האב היא כפי שהובעה בפעם הראשונה שהביעה.

נסביר את הדברים במילים אחרות: נכון הוא שלאחר שהנדר בוטל על ידי האב באמת אין את מה להקים, אך לא זו הסיבה שבעטייה הסתלקה זכות האב להכריע מכאן ואילך, אלא מפני שמלכתחילה הוגדרה סמכותו של האב להבעת דעה אחת בלבד.

[משעמדנו על דעתם הבה נתבשר מהמשך דבריו של רבי חיים מבריסק, אשר מסביר רמב"ם מוקשה לאור ההגדרות שקבע, כלהלן.

במסכת קידושין (ג/ב) טובע רבה כלל: "כל שאינו בזה אחר זה - אפילו בבת אחת אינו". כלומר: ביצוע שתי פעולות סותרות ברגע אחד אינו גורם לכך שהן יחולו, ואפילו לא אחת מהן תחול. כגון: המקדש את אחות אשתו, לא חלו הקידושין כי הוא אסור בה. אם יקדש אדם שתי אחיות בבת אחת, לא יחולו קידושיהן, שהרי אינו יכול לקדשן בזה אחר זה, ולא יחולו קידושין אף לא באחת מהן.

מכאן נשוב לענייני נדרים. גמרתנו דנה מה דינו של אב ששמע את בתו נודרת, ובמשפט אחד קיים את הנדר וביטלו? הוא עשה, איפוא, שתי פעולות סותרות זו לזו, שהרי אם הוא מקיים - אינו יכול להפר, ואם או מפר - אינו יכול לקיים. הגמרא פושטת ספק זה בהביאה את דברי רבה: "כל שאינו בזה אחר זה - אפילו בבת אחת אינו". לגמרא היה כה פשוט מהי המסקנה שיש להסיק מדברי רבה, עד שהיא אינה טורחת לבאר את הדברים. הדעת נותנת כי כוונתה שדבריו לא יחולו וכאילו לא אמר כלום, לאור הכלל ש"כל שאינו בזה אחר זה" - האב אינו יכול להפר ואחר כך להקים, או להיפך, "אפילו בבת אחת אינו" - מאומה מדבריו לא יתקיים. והנה, למרבה הפליאה הרמב"ם (שם) פוסק כי בדבריו הסותרים **קיים** האב את הנדר והרי הוא תקף.

המקלד אף חש שביעות רצון מצד מעבידו, עד שבהצטבר כמות מכובדת של מכתבים 'מתוקנים' הוא אגדם והגישים לרבי טוביה...

כשנשאל רבי טוביה זצ"ל האם הנדיב צריך 'לסבול' מקבלת מכתב שאינו מנוסח בכל הכבוד הראוי, השיב: אף על פי כן! הן אם הייתי מעיר לו הוא בוודאי היה נפגע, ואילו מקבלי המכתבים - ספק יפגעו ספק לא!

והמכתבים נשלחו.

והוא הבלוי.

והקלדן קיבל את משכורתו.

אהבת ישראל.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף עח/א ומה כאן ראשי המטות

רק ראשי המטות נודרים ונשבעים

מדוע נאמרה פרשה זו לראשי המטות דווקא? כי רק למי שמקיים "את ה' אלוקיך תירא ואתו תעבוד" נאמר גם בהמשך "ובשמו תשבע". **יחיד** סגולה אלו הם ראשי המטות ומנהיגי ישראל. להם, המותרים להשבע ולדור, נאמרה פרשה זו... (מאור ושמש).

דף עח/א ומה כאן ראשי המטות... ביחיד מומחה

התרה יחיד מומחה

מדוע נכתב דין זה בראש הפרשה דווקא? **משם** שכל עניינים של נדרים ראוי הוא להחשב כהוספה על התורה, והרי "בל תוסף" נאמר. אולם, כיון שניתן הנדר בהפרה והתרה, אין זו הוספה על התורה שהיא נצחית. לכן בראש הפרשה נזכר דין היתר נדרים בידי חכם, כי רק בגינו מתאפשר כל עניין הנדר (שם) משמאל בשם אביו הגה"ק בעל אבני נזר זצ"ל.

דף עט/א דברים שיש בהן ענוי נפש

לא לשמוע כלי זמר - עינוי!

על הפסוק "כל נדר וכל שבועת איסר לענות נפש" כתב בעל הטורים כי המילה **לענות** מופיעה פעם נוספת בתנ"ך: "למנצח על מחלת **לענות**". כלי שיר הוא ובא הדבר לרמוז, שאם נדרה שלא לשמוע כלי שיר, הרי זה נדר עינוי נפש, ובעלה מפר לה!... (ועיין בספר פרדס יוסף במדבר ל/לו שדן בחידוש זה).

דף פא/א הזהרו בערבוביאת

רק בבבל יש להזהר

מדוע דווקא בני ארץ ישראל הזהירו כן את בני בבל? **משום** שערבוביאת מביאה לידי שעמומיתא ו"תמהון לב" (דברי הר"ן). הרי רק בחו"ל נאמר שיהיה "לב רגז וכליון עינים ודאבון נפש" (כאמור לעיל, כב/א). לפיכך הזהירו על כך בני ארץ ישראל את בני בבל... (מהריב"ע), ובהקדמת סידור בית יעקב. עיי"ש שמבאר גם את שאר האזהרות.

דף פא/א הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה

מהן בעמלם בתורה

דרש רבי יוסף מסלוצק: **בהיותם** מחוסרי ספרים הרי הם מתייגעים למצוא תירוץ לקשיותיהם. 'מהם' עצמם, מהם דייקא, תצא תורה... (דרשות רבי יוסף מסלוצק, עמוד 49).

דף פא/א הזהרו בבני עניים שמהן תצא תורה

עדיין נותר בכח

כתב תלמיד הגרי"ח מולאזין בשמו: "...והיינו שבני עניים מקבלים פעולה בהישיבה יותר מבני העשירים, מפני שאבותיהם לא הרבו עליהם בהוצאות שכר לימוד, ונשאר אצלם הכל בכח, ובהישיבה מוציאים מכח אל הפועל. ולא

מדוע?

כן בני העשירים שכבר הוציאו עליהם למלמדים מופלגים, כל מה שיש בכוחם הוציאו אל הפועל... "ומזה תקיש לשאר אופנים..." (כתר ראש, ס"ח).

דף פא/ וזרעו במים רבים

פוסק בענייני עגונות

פירש המהרש"ם: זרעו יהי כה גדול עד שיפסוק בשאלות החמורות של עגונות שבעליהם טבעו בים וכיוצא... (דעת תורה, הקדמה).

דף פא/א שאין מברכין בתורה תחילה

על גשמיות ברכו קודם

אדם אוהב תורה מברך את בנו שיהיה תלמיד חכם וצדיק, ורק לאחר מכן מברכו שיזכה גם לגשמיות ופרנסה, על מנת שיוכל לעסוק בתורה. לא כן אדם שאינו אוהב תורה. הוא מברך את בנו שיהיה עשיר, ובדרך אגב מזכיר שיהיה גם תלמיד חכם. **כן** נהגו אף הם: הם לא ברכו בתורה תחילה, אלא הקדימו ברכות על גשמיות... (עוללות אפרים).

פשוט מאד. הכלל "כל שאינו בזה אחר זה, אפילו בבת אינו" קובע כי שתי הגדרות הלכתיות סותרות שנעשו יחד, אינן חלות כלל. ברם, הן כבר קבענו שלאחר ההקמה האב אינו יכול להפר מפני שכך קובעת ההלכה, ואילו לאחר הפרה אינו יכול לאשר מפני שכך המציאות שאין את מה לאשר. נמצא שההקמה וההפרה שנאמרו בצוותא אינן כשתי אחיות שכל אחת מהן דוחקת את רעותה מבחינה הלכתית, אלא ההפרה בלבד היא שאינה יכולה לחול "בזה אחר זה", לאחר ההקמה, אך מבחינה הלכתית אין מניעה שההקמה תחול "בזה אחר זה" לאחר ההפרה... מאחר שרק מי שאינו יכול לחול מבחינה הלכתית בזה אחר זה, הוא שאינו חל יחד, פסק הרמב"ם שההקמה תחול ורק ההפרה לא תחול.

"על כן יהיו בעיניכם כאילו הייתי פורטם" - הדי ב"כאילו"?

לקראת סיום לימוד מסכת נדרים נתמקד באחת הפעולות הידועות ביותר שנוקט כל יהודי מידי שנה, הלא היא התרת נדרים שרבים נוהגים לערכה בערב ראש השנה, על פי הנוסח שכתב הש"ח הקדוש.

אנו פותחים: "שמעו נא רבותי! כל נדר וכל שבועה..." לאחר שמסיים האומר לפרט את סוגי הנדרים השונים שאפשר כי נדר, הוא מדגיש: "והנה מצד הדין המתחרט והמבקש התרה - צריך לפרוט הנדר. אך דעו נא רבותי כי אי אפשר לפרטם, כי רבים הם. ואין אני מבקש התרה על אותם הנדרים שאין להתיר אותם. על כן יהיו נא בעיניכם כאילו הייתי פורטם".

דברים אחדים עלינו לברר בנוסח זה ומתוך כך יתחדדו ידיעות חשובות ביותר.

"אי אפשר לפרטם כי רבים הם?" השאלה העיקרית היא, אם "מצד הדין המתחרט והמבקש התרה - צריך לפרוט הנדר", יעשה נא זאת! כיצד הוא מתחמק מדין זה על ידי שאומר "דעו נא רבותי כי אי אפשר לפרטם, כי רבים הם... על כן יהיו נא בעיניכם כאילו הייתי פורטם"? יניח נא מר את עיסוקיו, יישב יום או יומיים ויפרט את כל נדריו! הן באיסורי תורה עסקינן! ובכלל, מאימתי ההלכה מכירה ב"כאילו הייתי פורטם"? אם צריך לפרט - יפרט, מהו "כאילו" זה.

זאת, ועוד: נניח לרגע לתמיהה זו ונתבונן בנוסח בקשתו מן המתירים, האין הוא נראה מבולבל לחלוטין? בין הודעתו כי מעיקר הדין צריך לפרוט את הנדר לבין הסברו כי יראו אותו כאילו היה פורט אותם, הוא משחיל משפט בלתי מובן בהקשרו: "ואין אני מבקש התרה על אותם הנדרים שאין להתיר אותם. על כן יהיו נא...".

נפתח בהלכה.

למרבה ההפתעה הדין הקובע שעל הנודר לפרט את נדריו אינו מופיע במסכת נדרים כי אם במסכת גיטין (לד/ב), בה נחלקו אמוראים אם על הנודר לפרט את נדרו לפני המתירים והלכה נפסקה (שולחן ערוך יו"ד סימן רכ"ח סעיף י"ד) שעליו לפרט. רבים מן הראשונים גם סוברים שהוא צריך לפרט את עילת נדרו, "ואם לא פירט - אין התרתם התרה" (שולחן ערוך שם ובש"ך ס"ק כ"ה). בגמרא מבואר כי טעמה של הלכה זו "משום מילתא דאיסורא". כלומר: יתכן שנדרו הוא על דבר איסור שאין להתיר אותו ולפיכך תקנו חז"ל שאין להתיר נדר בלא שאחד המתירים עומד על טיבו של הנדר.

אולם תקנת חז"ל שאין לערוך התרת נדרים בלא פירוט הנדר מתייחסת לנדרים שהמבקש התרה זוכר אותם! אך אם אדם מבקש לערוך התרה כללית לנדרים שאינו זוכרם, אי פירוטו את אותם נדרים אינו מעכב את התרתם (שבלי הלקט הלכות יום הכיפורים סימן ש"ז). לפיכך הוא אומר להם: "מצד הדין המתחרט והמבקש התרה - צריך לפרוט הנדר, אך דעו נא רבותי כי אי אפשר לפרטם כי רבים הם". כלומר: אין הוא אומר שזמנו קצר ולכן אינו פורט את הנדרים, אלא אינו זוכר אותם. בהמולת השנה הוא הוציא מפיו דברים שונים וקבלות שונות והם נשכחו ממנו, ועליהם הוא מבקש התרה. מאחר שכך, לא חלה עליהם תקנת חז"ל שיש לפרטם בעת ההתרה ועל כן "יהיו נא בעיניכם כאילו הייתי פורטם", שהרי במקרה זה אין צריך לפרטם.

ברם, בכך עדיין אין די, שהרי עילת תקנת חז"ל שיש לפרט את הנדר, נובעת מן החשש שיותר נדרים שאסור להתירם! ומניין לנו שבין שלל נדריו השכוחים אין נדרי איסור שאין להתירם? לפיכך הוא מדגיש בין לבין: "ואין אני מבקש התרה על אותם הנדרים שאין להתיר אותם". אל נא תחששו פן אני מבקש להתיר נדרי איסור, כי רק את הנדרים שאפשר להתיר אני מבקש להתיר...

הבנו, איפוא, לאשורה, פיסקה אחת בנוסח התרת נדרים והעולה ממנה היא המסקנה הבאה, כפי שכתב רבינו יעקב מליסא בסידורו דרך חיים, שהתרת הנדרים בערב ראש השנה מועילה רק לנדרים שהנודר אינו זוכר אותם בשעת ההתרה, ורק לנדרים שאינם נדרי איסור. ברם, אם הנודר זוכר את הנדר עליו לפרט לפני אחד המתירים, כולל את סיבת נדרו.

דף פג/ב והחי יתן אל לבו דיספוד יספדון ליה

מדוע מספידים את המת?

בסוגיינתנו מבואר כי בעל אינו יכול להפר את נדרי אשתו בלא הגבלה, אלא רק נדרים שבינו לבינה ונדרי "עינוי נפש" [נדרים שעל ידי קיומם תצטער האשה], כנאמר בפסוק (במדבר ל"ד): "לענות נפש". לאור

לעילוי נשמת

מרת **אסתר רחמים** ע"ה

בת מרת עדינה ע"ה נלב"ע כ"ד אב תשל"ב

תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף ברגר** ז"ל

ב"ר שלום צבי ז"ל נלב"ע כ"ג מנחם אב תשנ"ד

מחשובי מתפללי בית מדרשנו **תנצב"ה**

הונצח ע"י משפחות **לוסיג וקוק** שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה חיים הכהן** ז"ל

ב"ר יוסף אליהו ז"ל נלב"ע כ"ט באב תשנ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו

הר"ר **אביגדור יהודה כהן** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

מרת **שרה רבקה וסרצוג** ע"ה

ב"ר אהרן אליעזר ז"ל

נלב"ע כ"ג מנחם אב תשל"ב **תנצב"ה**

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **בנימין וסלי** ז"ל

ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע כ"ז באב תשנ"ח

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **זאב בורק** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט באב תש"ס

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

דף פא/ב לא יחל דברו

לא יהרוג דיבורו

כה אמר רבי זאב וולף מסטריקוב בשם אביו רבי אברהם מטשכנוב:

לא יחל דברו - יחל לשון חלל, הריגה. אדם שאינו עומד בדיבורו, כביכול הוא הורג את דיבורו; כי לדיבור יש חיות, ואי קיומו הרי הוא הריגתו... (פרדס יוסף, מטות).

"התחברתי והרגשתי את מתיקות התורה"

בדרך, בבית, בעבודה,
24 שעות ביממה
מתחברים לשיעור
המרתק

להאזנה חייגו:

073-2951342

למסכת הנלמדת הקישו 1

בעלות שיחה רגילה

קביעה זו דנה הגמרא אם בעל יכול להפר לאשתו נדר שנדרה כי לא תטמא למתים, והגמרא מכריעה שבאפשרותו להפרו מפני שקיומו של הנדר יגרום לאשה צער, שהרי אמר רבי מאיר שכל הרוצה שבבוא יומו ילווהו בכבוד למנוחתו האחרונה ויספידוהו כראוי, יטרח בימי חייו לגמול חסד של אמת עם המתים. לפיכך אשה שנדרה שלא תיטמא למתים וכך תאלץ להעדר מהלוויות ומהספדים, גורמת לכך שבבוא יומה לא יספידוה ולא ילווהו כראוי, ולפיכך רשאי בעלה להפר את נדרה.

הנפטר שומע את ההספדים הנאמרים עליו: במקומות רבים בתלמוד ובספרי הפוסקים מוזכר עניין ההספד וחשיבותו הרבה, כפי שאומרת הגמרא (שבת קנב/ב), שהנפטר מאזין להספדים ולדברים הנאמרים על אודותיו עד קבורתו.

שני טעמים להספד: הגמרא (סנהדרין מו/ב) מסתפקת אם ההספד נועד לכבודו ולעילוי נשמתו של הנפטר, בכך שהרבים מתחזקים ביראת שמים עקב דברי ההתעוררות הנאמרים בהספד, או שמא מספידים לכבוד קרובי הנפטר המתכבדים בקרובם המוספד ברבים, והיא מסיקה כי ההספד נעשה לכבודו של הנפטר.

הספד לגדולי הדור: כאשר הגאון רבי יצחק בלאזר זצ"ל [מחבר שו"ת פרי יצחק] נפטר בירושלים זקן ושבע ימים, לא הספידוהו גדולי ירושלים שכן ציווה לבל יספידוהו לאחר מותו. בני ירושלים כאבו ורב היה צערם על שאין מספידים אותו כראוי. בהלוויה גם השתתף הגאון רבי חיים ברלין זצ"ל שנעמד לפני המיטה ואמר, שלמרות שהנפטר הדגול ציווה שלא יספידוהו כבר למדנו מאברהם אבינו ע"ה שיש להבדיל בין הספד לבין בכי, שכן נאמר (בראשית כג/ב) "ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה". הרי לנו, ששני חלקים ישנם בהספד על אדם גדול שנפטר: אמירת שבחיו ומעלותיו הרבות, ובכיה וקינה על החיסרון הגדול שנוצר עם לכתו. על כן, אמר הגאון רבי חיים ברלין, יכולים אנו לבכות את האובדן העצום במותו של גדול הדור, שהרי על כך אינו יכול לצוותנו מאחר שאין אנו משבחים את מעלותיו אלא מבכים את המצב בו נותרנו יתומים.

בספר גשר החיים (פרק י"ג אות ג) כתב שגדול בישראל שציווה שלא יספידוהו, מותר להספידו בקצרה ולהאריך בדברי התעוררות, אלא שכל זה דווקא שלא בפניו, אך בפניו אין מספידים אותו כלל. אמנם כתב התשובת בית יעקב (סימן פ"ג), שהמקל בכך ומספידו לא הפסיד.

הספדו של הנודע ביהודה על הפני יהושע: גם בעל נודע ביהודה, הספיד את בעל פני יהושע, למרות שהורה במפורש בצוואתו לבל יספידוהו. הנודע ביהודה נימק את מעשהו, בכך שהפני יהושע הוא רבן של כל בני הגולה (פתחי תשובה יו"ד שד"מ ס"ק א). אמנם בעל התשובה מאהבה [תלמידו של הנודע ביהודה] מציין שהיתר זה אינו ברור די צרכו.

חוויה רוחנית מרגשת

ספרון חודשי ללימוד יומי קצר
בכל יום משנה אחת
הלכה אחת וקטע מהגמרא

לחודש התנסות חינם!

חייג עכשיו: 3029 *או שלח מייל לדוא"ל veten@meorot.co.il